

Рецензия

от доц. д-р **Ирен Йорданова Пелтекова**, СУ „Св. Климент Охридски”

относно материалите, представени за присъждане на ОНС „доктор”,
от **Мина Илиева Антонова**, докторант на самостоятелна подготовка
в направление 1.3 Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по
физическо възпитание и спорт – волейбол),
катедра „Спортни игри и планински спортове” към Департамента по спорт
при СУ „Св. Климент Охридски”

Тема на дисертацията: **„Изследване на влиянието на специално-подготвителните упражнения и игри при обучението по волейбол на студенти”**

Научен ръководител: доц. д-р Боряна Туманова

1. Кратки биографични данни

Мина Антонова е асистент в катедра „Спортни игри и планински спортове” към СУ „Св. Климент Охридски” и води упражнения по учебните дисциплини: „волейбол – профилиран спорт” и „волейбол – спортно усъвършенстване”. Тя има опит както като състезателка по волейбол, така и като треньор. От 15 януари 2016 г. е докторант на самостоятелна подготовка към катедра „Спортни игри и планински спортове” към СУ. Тя се дипломира като бакалавър и магистър в Националната спортна академия „Васил Левски” (НСА). Дипломата ѝ за магистър е за специалност - „Физическо възпитание – волейбол в образователната система”, преди това е получила диплома за бакалавър с две специалности: I специалност: „Учител по физическо възпитание и спорт” и II специалност: „Треньор по волейбол”.

Мина Антонова има допълнителна професионална квалификация: Спортна журналистика: „Редактор в спортен отдел в радио, телевизия и преса”. Посочвам тези данни, тъй като те доказват от една страна професионалната подготовка на докторантката и надграждането на знания за волейболната и спортна педагогика; от друга страна, опит в треньорската дейност; от трета – широкият кръгзор на нейните познания в отразяването на спортни събития в медийното пространство.

2. Общо описание на представените материали

Кандидатът Мина Антонова представя следните материали:

- ✓ Дисертационен труд с обем 229 страници с приложения към него;
- ✓ Автореферат на дисертационния труд – 38 страници;
- ✓ 3 публикации по темата на дисертацията.

3. Обща оценка на представените материали

Дисертационният труд е с обем 229 страници, той обхваща увод, четири глави, списък на използваната литература, приложения и списък на публикациите по темата на дисертационния труд. В библиографията са включени 120 научни литературни източника на български, руски, гръцки, немски, италиански и английски език, както и 13 онлайн ресурси. Дисертационният труд е богато онагледен с 41 фигури и 34 таблици в основния текст и допълнително 10 фигури и 10 таблици в приложението.

Дисертационният труд на Мина Антонова се отличава с ярка структура, има обособяване на глави, раздели и подраздели, което от една страна, улеснява възприемането на съдържанието, а от друга показва уменията на докторантката Мина Антонова да систематизира информация от няколко направления: физическото възпитание и спорт във висшите училища; волейболната игра като цяло и в частност волейбола във висшите училища; методиката на преподаване на волейбол, факторите за качествено и ефективно провеждане на занимания по волейбол. Докторантката успява аргументирано да докаже, че популярността и привлекателността на волейбола в световен мащаб нараства неимоверно бързо, което се дължи на неговата достъпност и същевременно майсторско изпълнение на волейболистите.

Чрез теоретичния обзор в **първа глава** докторантът постепенно навлиза в проблематиката на обучението по волейбол във висшите училища – от важността на училищното физическо възпитание, през тенденциите на съвременния волейбол и специфичните за волейболната игра технически похвати, модели на подготовка и правила; през особеностите на статута на спорта във висшите училища и съответните специфични методики, фактори и проблеми при преподаване на волейбола във ВУ; същевременно с това тя отчита и значението на качествата и знанията на спортния педагог за осъществяване на качествено обучение по волейбол и логично достига до извеждането на работната хипотеза на изследването, а именно:

„Предполагаме, че подборът и прилагането в практиката на специализирани средства за обучение по волейбол за студентите, ще повиши ефективността и

качеството на учебния процес. Подбраните специално-подготвителни упражнения и игри ще спомогнат за развитието на двигателните качества, свързани с волейболната игра и по-бързото и достъпно овладяване и усъвършенстване на елементите от волейболната техника, изучавана в учебните занимания по спорт от студенти с неспортна насоченост”.

Обобщавайки спортно-педагогическата практика във връзка с обучението по волейбол, Мина Антонова достига до извода, че за да бъде учебният процес във висшите училища качествен, той се нуждае от специализирани упражнения и игри. За тази цел докторантът е селектирал и апробирал в практиката впечатляващите 142 волейболни упражнения: от тях 49 са за подаване на топката с две ръце отгоре, 50 са за подаване с две ръце отдолу, 22 са за долен лицев начален удар и 20 са за горен лицев начален удар. Тук специално отбелязвам, че Мина Антонова се е съобразила с бележките, направени на вътрешната й защита и е добавила в своя дисертационен труд 10 специално-подготвителни игри, които са използвани при обучението по волейбол с експерименталната група. (приложение 4).

Втора глава е посветена на представяне на методиката на провеждане на емпиричното изследване. Докторантът Мина Антонова детайлно представя целта и задачите на изследването. Тя точно изяснява обекта и предмета на изследване. Експерименталното проучване е обезпечено със съвременна методика – средства, методи, спортно-педагогически контрол.

За целите на експеримент са формирани две групи – експериментална и контролна, които са разделени по пол поради различната степен на физическо развитие. Общият брой изследвани студенти е 120, от тях 58 мъже и 62 жени, които се обучават в 11 учебно-профилирани групи в СУ „Св. Климент Охридски”. Проведеното спортно-педагогическо тестиране е извършено с изследване на 19 показатели, разпределени в три групи, които измерват антропометрични показатели, физически качества и спортно-технически умения. Проведени са две тестирания (начало-край) и при двете групи. Педагогическият експеримент е проведен в рамките на една учебна година от октомври 2015 до юни 2016 г., което е обективен период за запазване целостта на състава на учебните групи. Мина Антонова много подробно описва използваните тестове и процедурата по снемането на показателите, което е гаранция за надеждността на получените резултати.

За доказване на практическата целесъобразност и достоверност на резултатите и формулираните изводи са използвани адекватни математико-статистически методи, въз

основа на които са направени обективни анализи, изводи и препоръки за спортно-педагогическата практика.

Трета глава включва анализ на резултатите от изследване на ефекта от приложените специално-подготвителните упражнения и игри в процеса на обучение по волейбол в СУ „Св. Климент Охридски” с профилирани учебни групи по спорт. Мина Антонова показва умения за анализ и синтез, текстът е разбираем и същевременно на необходимото научно ниво. Докторантката използва утвърдени методи за отчитане стойностите на изследваните тестови показатели и тяхната изменчивост, както и методи за разкриване на съществуващите различни по сила връзки и зависимости между самите показатели. Отлично впечатление в тази глава оставя умението на Мина Антонова след всеки получен статистически резултат да изведе подходящо за волейболната практика обобщение (с.109, с.113, с. 117, с.122, с.123, с.127, с.133, с.138, с.143, с.144, с.150, с. 164, с.182).

Получените резултати доказват с висока гаранционна вероятност ($P_1 > 95\%$), че на базата на проведенния експеримент, който включва редовното прилагане на допълнителен комплекс от специално-подготвителни упражнения и игри в подготвителната и основната част на заниманията по волейбол, се постига значително по-добро развитие на специфичните двигателни качества и волейболни умения при студентите от експерименталната група, в сравнение с показаното от студентите в контролната такава.

С това се потвърждава и вярната посока, към която се е насочила Мина Антонова при обучението по волейбол за студенти, а именно в малкото предвидени учебни часове да се оказва комплексно положително въздействие върху студентите – подобряване владенето на техническите елементи на волейболната игра и подобряване на двигателните умения.

В резултат на направеното изследване и анализа на резултатите от него, работната хипотеза е доказана в много висока степен.

Четвърта глава е с обем само от 3 страници и съдържа изводи, препоръки и научни приноси. Направени са осем извода, три препоръки и са изведени два научни приноса.

Авторефератът е с обем 38 страници и той съответства на съдържанието и структурата, в него синтезирано е представена основната информация от дисертационния труд. Включен е и списък с 3 публикации (стр. 38), които са пряко

свързани с проблематиката на дисертационния труд, както и списъци с изводите, препоръките и научните приноси (стр. 36-37).

Трите публикации са свързани с дисертационния труд, те са представени в международни научни конференции в Република България през 2016 г. и отпечатани в сборници с научни доклади на Русенския университет и на Софийския университет. Първият доклад е в съавторство с научния ръководител, а другите два са самостоятелни. Статиите показват научното израстване на докторанта Мина Антонова, като то се изразява в задълбочаване на теоретичната подготовка за методиката на обучение по волейбол във ВУ, от една страна, а от друга – в развиване на изследователски умения от докторанта. Първата публикация *„Проблеми при обучението по волейбол със студенти с неспортна насоченост”* представлява анализ на състоянието на обучението по волейбол във ВУ и в частност в СУ „Св. Климент Охридски”. Вторият доклад *„Зависимости между показателите за физическа годност и волейболни технически умения на студентки от Софийски университет СУ „Св. Климент Охридски”* установява силата на връзките и степента на зависимости между физическите качества и волейболната техника, тази тема е залегнала в дисертационния труд. Третият доклад *„Изследване на физическото развитие и физическата годност на студентите от групите по волейбол с неспортна насоченост при СУ „Св. Климент Охридски”* е свързан с установяване на средните стойности и вариативност на показателите за двигателна годност на 62 студентки, тази тема също е залегнала в дисертационния труд.

Цитатите, както и позоваването на автори, публикации и източници в дисертационния труд е според установените стандарти. Обособеното приложение включва резултати от вариационния и корелационния анализи, таблица-протокол и описание на апробираните специално-подготвителните упражнения и игри, което доказва коректността на Мина Антонова при реализиране на изследването.

Отлично впечатление правят *научният стил, правописът и езикът* в дисертацията на докторанта Антонова.

Приносни моменти

Цялостният анализ на дисертационния труд позволява да се очертаят приносите в следните раздели: в **научно-теоретичен план** – 2 приноса, на равнище допълване на

съществуващи знания в областта на методиката на обучението по волейбол; в **научно-практически план** – 2 приноса, като поставям акцент на този с **практико-приложен характер**: въз основа на изследването се постига изясняване значението и мястото на специално-подготвителните упражнения и игри в заниманието по волейбол за студенти с неспортна насоченост.

Откроявам следното **научно постижение** на докторанта: систематизиране на специално-подготвителни упражнения и игри за оптимизиране на обучението по волейбол във ВУ въз основа на осмисляне на резултатите от направеното от докторанта емпирично изследване.

4. Оценка на личния принос на докторанта

Без да се правят изводи за всеобхватност на разработката, има достатъчно основания да се говори за обогатяване на методиката на обучение по волейбол във висшите училища за студенти с неспортна насоченост.

Мина Антонова е създавала работещ модел за обучение по волейбол във ВУ, което може да бъде основание за актуализиране на учебната програма по волейбол за студенти от профилирани групи по спорт.

Насърчавам Мина Антонова да издаде този труд като практическо ръководство за специализирани упражнения и игри по волейбол за ВУ.

5. Въпрос към докторанта

Възможно ли представените специално-подготвителните игри да бъдат прилагани и в заключителната част на заниманието по волейбол?

6. Критични бележки

Към докторантката Антонова нямам съществени критични бележки. Отбелязвам само, че изведените от нея научни приноси са представени много бегло и не отговарят на дълбочината на нейния обширен и задълбочен труд.

7. Впечатления от работата на докторанта Мина Антонова

Смятам, че дисертацията на Мина Антонова отговаря на най-високите критерии за научна разработка и показва постигнатите от докторантката умения за провеждане на научно изследване, анализи и интерпретации, съчетани с професионални умения за обучение по волейбол на студенти.

8. Заключение

Представеният от Мина Илиева Антонова дисертационен труд *„Изследване на влиянието на специално-подготвителните упражнения и игри при обучението по волейбол на студенти”* отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България, както и на Правилника за неговото прилагане и Правилника за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски”.

Направеното изследване по темата е актуално и приложимо във висши училища с неспортна насоченост. Предложените специфични средства могат да се ползват от треньори, учители и други специалисти за обучение и усъвършенстване на основните елементи от техниката на волейболната игра.

Като имам предвид изложените по-горе в рецензията основания, с професионална и лична убеденост предлагам на членовете на уважаемото научно жури да бъде присъдена ОНС „доктор” на Мина Илиева Антонова, професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по ... (Методика на обучението по физическо възпитание и спорт – волейбол) и в качеството си на член на научното жури и рецензент заявявам, че ще гласувам „за”.

7 май 2017 г.

Член на научното жури:

доц. д-р Ирен Пелтекова